

POLITICAL SCIENCE

Semester-III

Time Allowed : 3 Hours]

[Maximum Marks : 70

Note : The candidates are required to attempt two questions each from Section A and B of the question paper and the entire Section C. The candidates are required to give answer to each short type questions in 50 words i.e. in 7-10 lines.

Section - A

1. Critically explain the recommendations of Morley-Minto reforms 1909. 10½
2. Write a note on the composition of the Constituent Assembly of India. 10½
3. Write down the basic features of the Indian Constitution. 10½
4. Explain the emerging trends in Indian Federalism. 10½

Section - B

5. What do you mean by Directive Principles of State Policy ? Write down the various steps taken by the government to implement them. 10½
6. Critically examine the Emergency Powers of Indian President. 10½

7. Discuss the mutual relationship between the two houses of Parliament. 10½
 8. Explain the composition, power functions and position of State Legislative Assembly. 10½

Section - C

9. Answer the following questions :

- (i) When and where the Indian Constitution was implemented ?
- (ii) Write down the names of the members of the constituent assembly.
- (iii) Is India a Republic ?
- (iv) Why we call our rights fundamental rights ?
- (v) What is the position of right to property at present ?
- (vi) Is India a Federal State ?
- (vii) What do you mean by fundamental duties ?
- (viii) How the Indian President is elected ?
- (ix) What is Hung Parliament ?
- (x) Write down special powers of the Council of States.
- (xi) What is rigid and flexible Constitution ?
- (xii) How the Governor of a State is appointed ?
- (xiii) How does a bill become an act in the State Legislature ?
- (xiv) Write down the names of the two houses of the State Legislature.

14×2=28.

Punjabi Version

ਨੋਟ : ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਭਾਗ ਓ ਅਤੇ ਅ ਵਿਚੋਂ ਦੋ-ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10½ ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ ਏ ਦੇ ਸਾਰੇ 12 ਛੋਟੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ ਏ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉਤਰ 50 ਸ਼ਬਦਾਂ/7-10 ਸਤਰਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਭਾਗ - ਓ

1. 1909 ਦੇ ਮਾਰਲੇ ਮਿੰਟੋ ਸੁਧਾਰ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10½
2. ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸਭਾ ਦੀ ਬਣਤਰ ਤੇ ਇਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 10½
3. ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 10½
4. ਭਾਰਤੀ ਸੰਘਵਾਦ ਵਿਚ ਉਤਰ ਰਹੀਆਂ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। 10½

ਭਾਗ - ਅ

5. ਰਾਜ ਦੇ ਨੀਤੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਇਹਨਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਦਮਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 10½
6. ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀਆਂ ਸੰਕਟਕਾਲ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10½
7. ਸੰਸਦ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਸਦਨਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 10½
8. ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਬਣਤਰ, ਕੰਮ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 10½

ਭਾਗ - ਏ

9. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉਤਰ ਦਿਉ :-

- (i) ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ?
- (ii) ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
- (iii) ਕੀ ਭਾਰਤ ਗਣਰਾਜ ਹੈ ?
- (iv) ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਉਂ ਆਖਦੇ ਹਾਂ ?
- (v) ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਕੀ ਹੈ ?
- (vi) ਕੀ ਭਾਰਤ ਇਕ ਸੰਘਾਤਮਕ ਰਾਜ ਹੈ ?
- (vii) ਮੌਲਿਕ ਕਰਤੱਵਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (viii) ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਚੋਣ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ?
- (ix) ਲਟਕਦੀ ਸੰਸਦ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (x) ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।
- (xi) ਕੌਰ ਅਤੇ ਚਲਕਦਾਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (xii) ਇਕ ਰਾਜ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ?
- (xiii) ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਸਦਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।

14×2=28